

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ

Шпіляревич В. В.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для підготовки до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
**«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»**
для здобувачів денної форми навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 26 «Цивільна безпека»,
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»,
ОПП «Правоохоронна діяльність»

Івано-Франківськ, 2025

Схвалено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Протокол № 5 від 21 січня 2025 року).

Затверджено на засіданні Науково-методичної ради Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Протокол № 4 від ___ лютого 2025 року).

Шпілярович В. В. Методичні вказівки для підготовки до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Правове регулювання забезпечення національної безпеки та захисту об'єктів критичної інфраструктури» для здобувачів денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 026 «Цивільна безпека», спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність», ОПП «Правоохоронна діяльність». Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2025. 12 с.

Методичні вказівки містять в собі теоретичні питання для самостійного вивчення, практичні завдання, виконання яких є необхідним для засвоєння на практиці теоретичних знань, що стосуються сфери забезпечення національної безпеки та захисту об'єктів критичної інфраструктури, а також список рекомендованої літератури, який доцільно опрацювати.

Методичні вказівки призначені для здобувачів закладів вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни «Правове регулювання забезпечення національної безпеки та захисту об'єктів критичної інфраструктури».

© Шпілярович В.В., 2025
© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2025

ЗМІСТ

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА.....	4
Тема № 1.....	4
ПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
Тема № 2.....	4
ВОЄННА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
Тема № 3.....	5
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА (КІБЕРБЕЗПЕКА) ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
Тема № 4.....	5
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
Тема № 5.....	6
ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	7

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА

Тема № 1

ПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

I. Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття політичної безпеки як складової національної безпеки України.
2. Правова основа забезпечення політичної безпеки як складової національної безпеки України.
3. Загрози політичній безпеці як складовій національної безпеки України.
4. Особливості державної політики у сфері захисту політичної безпеки як складової національної безпеки України.
5. Сектор безпеки і оборони України у сфері забезпечення політичної безпеки як складової національної безпеки України.

II. Практичні завдання:

1. Заповніть таблицю відомостей про політичну безпеку як складову національної безпеки України

Поняття політичної безпеки України	Загрози політичній безпеці України	Наслідки впливу загроз на політичну безпеку України	Заходи щодо усунення загроз політичній безпеці України

Тема № 2

ВОЄННА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

I. Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття воєнної безпеки як складової національної безпеки України.
2. Правова основа забезпечення воєнної безпеки як складової національної безпеки України.
3. Загрози воєнній безпеці як складовій національної безпеки України.
4. Особливості державної політики у сфері захисту воєнної безпеки як складової національної безпеки України.
5. Сектор безпеки і оборони України у сфері забезпечення воєнної безпеки як складової національної безпеки України.

II. Практичні завдання:

1. Заповніть таблицю відомостей про воєнну безпеку як складову національної безпеки України

Поняття воєнної безпеки України	Загрози воєнній безпеці України	Наслідки впливу загроз на воєнну	Заходи щодо усунення загроз

		безпеку України	воєнній безпеці України

Тема № 3

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА (КІБЕРБЕЗПЕКА) ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

I. Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття інформаційної безпеки (кібербезпеки) як складової національної безпеки України.
2. Правова основа забезпечення інформаційної безпеки (кібербезпеки) як складової національної безпеки України.
3. Загрози інформаційній безпеці (кібербезпеці) як складовій національної безпеки України.
4. Особливості державної політики у сфері захисту інформаційної безпеки (кібербезпеки) як складової національної безпеки України.
5. Сектор безпеки і оборони України у сфері забезпечення інформаційної безпеки (кібербезпеки) як складової національної безпеки України.

II. Практичні завдання:

1. Заповніть таблицю відомостей про інформаційну безпеку (кібербезпеку) як складову національної безпеки України

Поняття інформаційної безпеки України	Загрози інформаційній безпеці України	Наслідки впливу загроз на інформаційну безпеку України	Заходи щодо усунення загроз інформаційній безпеці України
Поняття кібербезпеки України	Загрози кібербезпеці України	Наслідки впливу загроз на кібербезпеку України	Заходи щодо усунення загроз кібербезпеці України

Тема № 4

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

I. Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття екологічної безпеки як складової національної безпеки України.
2. Правова основа забезпечення екологічної безпеки як складової національної безпеки України.
3. Загрози екологічній безпеці як складовій національної безпеки України.
4. Особливості державної політики у сфері захисту екологічної безпеки як

складової національної безпеки України.

5. Сектор безпеки і оборони України у сфері забезпечення екологічної безпеки як складової національної безпеки України.

II. Практичні завдання:

1. Заповніть таблицю відомостей про екологічну безпеку як складову національної безпеки України

Поняття екологічної безпеки України	Загрози екологічній безпеці України	Наслідки впливу загроз на екологічну безпеку України	Заходи щодо усунення загроз екологічній безпеці України

Тема № 5

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

I. Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття енергетичної безпеки як складової національної безпеки України.

2. Правова основа забезпечення енергетичної безпеки як складової національної безпеки України.

3. Загрози енергетичній безпеці як складовій національної безпеки України.

4. Особливості державної політики у сфері захисту енергетичної безпеки як складової національної безпеки України.

5. Сектор безпеки і оборони України у сфері забезпечення енергетичної безпеки як складової національної безпеки України.

II. Практичні завдання:

1. Заповніть таблицю відомостей про енергетичну безпеку як складову національної безпеки України

Поняття енергетичної безпеки України	Загрози енергетичній безпеці України	Наслідки впливу загроз на енергетичну безпеку України	Заходи щодо усунення загроз енергетичній безпеці України

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

I. Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР.
2. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року № 2411-VI.
3. Закон України «Про оборону» від 6 грудня 1991 року № 1932-XII.
4. Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII.
5. Закон України «Про основи національного спротиву» від 16 липня 2021 року № 1702-IX.
6. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18 січня 2001 року № 2245-III.
7. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 5 жовтня 2017 року № 2163-VIII.
8. Закон України «Про критичну інфраструктуру» від 16 листопада 2021 року № 1882-IX.
9. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII.
10. Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року № 3855-XII.
11. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року № 2939-VI.
12. Закон України «Про публічні електронні ресурси» від 18 листопада 2021 року № 1907-IX.
13. Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII.
14. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII.
15. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 року № 1550-III.
16. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI.
17. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року № 794-VII.
18. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 квітня 1998 року № 183/98-ВР.
19. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 року № 2229-XII.
20. Закон України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 23 лютого 2006 року № 3475-IV.
21. Закон України «Про Збройні Сили України» від 6 грудня 1991 року № 1934-XII.
22. Закон України «Про Національну гвардію України» від 13 березня 2014 року № 876-VII.

23. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII.

24. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 року № 661-IV.

25. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року 280/97-ВР.

26. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1052 «Про затвердження Положення Про Державну службу України з надзвичайних ситуацій».

27. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року № 1109 «Порядок віднесення об'єктів до критичної інфраструктури».

28. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року № 1109 «Перелік секторів критичної інфраструктури».

29. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2022 року № 415 «Про затвердження Порядку ведення Реєстру об'єктів критичної інфраструктури, включення таких об'єктів до Реєстру, доступу та надання інформації з нього».

30. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 року № 818 «Деякі питання паспортизації об'єктів критичної інфраструктури».

31. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2022 року № 821 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу рівня безпеки об'єктів критичної інфраструктури».

32. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року № 1109 «Методика категоризації об'єктів до критичної інфраструктури».

33. Наказ Адміністрації Державної Служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 15 січня 2021 року № 3 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо категоризації об'єктів критичної інфраструктури».

34. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України» від 14 вересня 2020 року № 392/2020.

35. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію воєнної безпеки України» від 21 березня 2021 року № 121/2021.

36. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію розвитку оборонно-промислового комплексу України» від 18 червня 2021 року № 473/2021.

37. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегічний оборонний бюлетень України» від 20 серпня 2021 року № 473/2021.

38. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію кібербезпеки України» від 26 серпня 2021 року № 447/2021.

39. Указ Президента України «Про Перелік посадових осіб, на яких покладається виконання функцій державного експерта з питань таємниць» від 19 травня 2020 року № 190/2020.

40. Наказ Служби безпеки України від 23 грудня 2020 року № 383 «Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю».

II. Теоретичні джерела:

1. Viktoriia Shpiliarevych. The place and role of cybersecurity in the system of providing national security of Ukraine. *The Multidimensionality of Cybersecurity* [Materials of the 1st International Scientific Conference, April 24-26, 2024]. Warsaw (Poland), 2024. pp. 339–349.

2. Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки України : монографія ; наук. ред. Ю.С. Шемшученко. Київ: ТАЛКОМ, 2017. 576 с.

3. Бантишев О. Ф., Шамара О. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації) : монографія. 3-тє вид. переробл. та доп. Луганськ : ТОВ «Віртуальна реальність», 2014. 240 с.

4. Біленчук П. Д. Правові засади інформаційної безпеки України : монографія / П. Д. Біленчук, Л. В. Борисова, І. М. Неклонський., В. О. Собина ; за ред. П. Д. Біленчука. Харків, 2018. 289 с.

5. Бірюков Д. С., Кондратов С. І. Стратегія захисту критичної інфраструктури в системі національної безпеки держави. *Стратегічні пріоритети*. 2012. Вип. 3. С. 107–113.

6. Бобро Д. Г. Методологія оцінки рівня критичності об'єктів критичної інфраструктури. *Стратегічні пріоритети*. 2016. Вип. 3 (40). С. 77–85.

7. Вислоцька Т. Ю. Кримінально-правова охорона таємниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 275 с.

8. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. Праці. К. : НІСД, 2016. 528 с.

9. Герасименко О. М. Критична інфраструктура України як предмет наукового пізнання: теоретичний аспект. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Випуск 85. Частина 4. С. 42–49.

10. Гнатюк С. О., Сейлова Н. А., Сидоренко В. М. Універсальна модель даних для формування переліку об'єктів критичної інформаційної інфраструктури держави. *Ukrainian Scientific Journal of Information Security*. 2017. Vol. 23. Issue 2. P. 80–91.

11. Демидова Л. М. Кримінально-правова охорона національної безпеки України: терористичний акт : монографія / Л. М. Демидова, О. С. Попович ; за заг. ред. Л. М. Демидової. Харків : Право, 2021. 400 с.

12. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та собливості здійснення. : монографія / Криштанович М. Ф., Пушак Я. Я., Флейчук М. І., Франчук В. І. Львів : Сполум, 2020. 418 с.

13. Державне управління національною безпекою: соціально-економічне забезпечення : монографія / Домбровська С. М., Шведун В. О., Рубан А. В. Х.: НУЦЗУ. 2022. 221 с.
14. Єрменчук О. П. Складові національної інфраструктури. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 4. С. 109–115.
15. Єрменчук О.П. Основні підходи до організації захисту критичної інфраструктури в країнах Європи: досвід для України : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 180 с.
16. Зелена книга з питань захисту критичної інфраструктури в Україні : зб. міжнар. експерт. нарад / упоряд. Д. С. Бірюков, С. І. Кондратов ; за заг. ред. О. М. Суходолі. К. : НІСД. 2016. 176 с.
17. Каляянов Д. П., Михайлуца М. І. Кримінально-правові аспекти юридичної відповідальності за розголошення державної таємниці як злочину у сфері охорони державної таємниці. *Науковий Вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 2. Том 2. С. 143–146.
18. Карчевський М. В. Кримінально-правова охорона інформаційної безпеки України : монографія ; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. 528 с.
19. Кваліфікація окремих кримінальних правопорушень проти воєнної безпеки України : навчальний посібник / А. Є. Фоменко, О. С. Юнін, В. С. Березняк, В. В. Шаблистий та ін. Київ : Алерта, 2023. 532 с.
20. Кончук Н. С. Кримінальна відповідальність за державну зраду : дис. ... канд. юрид. наук. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 218 с.
21. Корченко О. Г. Оцінювання шкоди національній безпеці України у разі витоку державної таємниці : монографія / О. Г. Корченко, О. Є. Архипов, Ю. О. Дрейс. К.: наук.-вид. центр НА СБ України, 2014. 332 с.
22. Кремень В. Г., Бінько І. Ф., Головащенко С. І. Політична безпека України: концептуальні засади та система забезпечення : монографія. К.: МАУП, 1998. 92 с.
23. Мартин О. М. Пожежна безпека як складова національної безпеки: економічні аспекти : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2017. 292 с.
24. Нападовська Л. В. Національна безпека України у глобальному контексті. *Безпека життєдіяльності*. 2009. № 4. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6cff08fc-8539-4d08-863a-15f9847436a0/content>.
25. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ : ВД «Дакор», 2018. 1360 с.
26. Національна безпека України в умовах нових викликів і загроз : зб. наук. статей [матеріали І наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Ю. П. Битяка, м. Харків, 19 трав. 2023 р.]. Харків, 2023. 120 с.

27. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засад : монографія / за заг. ред. О. П. Дзьобаня. Харків : Право, 2021. 776 с.
28. Нікітін Ю. В. Протидія злочинності в системі забезпечення внутрішньої безпеки українського суспільства : монографія. К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2009. 373 с.
29. Нікіфоренко В. С. Особливості державної політики у сфері забезпечення безпеки державного кордону. *Юридичний бюлетень*. 2019. Вип. 11. Частина 1. С. 328–335.
30. Олійник В. Понятійні проблеми інституту державної таємниці. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 4. С. 129–135.
31. Пастернак М. С. Розмежування складів злочину, передбачених ст. 328 «Розголошення державної таємниці» і ст. 329 «Втрата документів, що містять державну таємницю» КК України. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2018. № 2 (28). С. 20–27.
32. Практика застосування Верховним Судом України положень Особливої частини Кримінального кодексу України [уклад. О. П. Горох] ; За заг. ред. А. А. Музики. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 915 с.
33. Рубан А. В. Розвиток державної політики щодо забезпечення національної безпеки. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія «Державне управління». 2019. Вип. 1 (10). С. 60–64.
34. Севрецький І. В. Лебідь С. В. Шпигунство: поняття та склад злочину. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2018. № 2 (11). С. 103–115.
35. Семенюк О. Об'єкт злочинів у сфері охорони державної таємниці. *Юридична Україна*. 2016. № 7-8. С. 56–63.
36. Сергійчук В. В. Розголошення державної таємниці: кримінально-правова та кримінологічна характеристика : дис. ... канд. юрид. наук. Львів : Класичний приватний університет, 2020. 257 с.
37. Ситник Г. П., Орел М. Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України : підручник ; за ред. Г. П. Ситника. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с.
38. Солопова І. В. Правові умови захисту об'єктів критичної інфраструктури в Україні: проблеми та перспективи. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 2. С. 119–125.
39. Суходоля О. М. Захист критичної інфраструктури в умовах гібридної війни: проблеми та пріоритети державної політики України. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 3. С. 62-76.
40. Тихомиров Д. О. Засади державної політики у сфері безпеки. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 4 (113). С. 91–96.
41. Уряднікова І. В., Заплатинський В. М. Наукові підходи до визначення терміну «критична інфраструктура». *Вісті Донецького гірничого інституту*. 2020. № 2 (47). С. 184–193.
42. Франчук В. І., Пригунов П. Я., Мельник С. І., Безпека об'єктів критичної інфраструктури в Україні: організаційно-нормативні проблеми та підходи. *Соціально-правові студії*. 2021. Випуск 3 (13). С. 142–148.

43. Чижов Д. А. Характеристика державної політики України щодо забезпечення та реалізації прав і свобод людини у сфері національної безпеки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 50–53.

44. Шпілярович В. В. Корупція як загроза національній безпеці України. *European scientific congress*. [Materials of the 12st International scientific and practical conference, December 25-27, 2023]. Madrid (Spain), 2023. pp. 696–700.

45. Шпілярович В. В. Окремі аспекти забезпечення національної безпеки України крізь призму положень Конституції України. *Кримінально-правова охорона безпеки людини, нації, світу: фундаментальність, трансдисциплінарність і ноонауковість убезпечення* [матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 17 травня 2024 р.]. Харків, 2024. С. 73–77.